

Буснюк С.В.,
*аспірант кафедри фінансів Луцького національного технічного університету,
м. Луцьк, України*

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ КЛАСТЕРНИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку світової економіки все більшої актуальності набувають інтеграційні процеси, що виникають як результат пошуку економічними одиницями нових шляхів ефективної діяльності та стабільності розвитку. Будь-яке інтегроване об'єднання має ряд переваг над окремо функціонуючими одиницями та певні якості, які не характерні для жодного із структуроутворюючих елементів. Фінансовий капітал виник саме з появою таких складних, багаторівневих економічних систем і виступає в якості одного із основних інтегруючих факторів.

В економічній науці термін «фінансовий капітал» по-різному розглядався та розглядається. На сьогоднішній день є мізерною кількість наукових праць, які б комплексно досліджували економічну суть фінансового капіталу. Не зустрічається в літературі однозначного бачення, ряд дослідників взагалі не пояснюють і не виділяють такий капітал. Часто фінансовий капітал ототожнюється з грошима, грошовим капіталом або капіталом у грошовій формі. Зустрічається трактування даної економічної категорії як інтеграції банківського і промислового капіталу. Фінансовий капітал – це один з головних факторів виробництва, що відображає процес створення і використання фінансових ресурсів як окремого підприємства, так і цілої держави. З точки зору конкретного суб'єкта господарювання фінансовий капітал – це сукупність власних та позичкових фінансових ресурсів, що використовуються суб'єктами підприємницької діяльності як джерело фінансування активів компанії з метою отримання прибутку на постійній або тимчасовій основі.

Беззаперечним є той факт, що розвиток економіки України в сучасних ринкових умовах неможливий без впровадження інноваційних інтеграційних структур. Зокрема і таких, що успішно функціонують у світовій практиці приносячи компаніям очікуваний фінансовий ефект, а регіонам сталий економічний розвиток. Серед нових форм корпоративного розвитку і слід назвати так звані кластерні структури, що є однією з ефективних форм організації інноваційних процесів. Кластер – це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій у визначених сферах, що конкурують між собою і разом з тим провадять спільну діяльність. Слід зазначити, що процес кластеризації відрізняється від традиційних програм економічного і соціального розвитку тим, що головне значення у структурі набуває органічний взаємозв'язок корпоративних утворень різних сфер діяльності з державними і науковими установами.

Кластер як інноваційна форма взаємодії капіталів передбачає вкладення у процесі діяльності певної частини капіталу учасників інтегрованого утворення. Важливим є визначення чіткої схеми формування фінансового капіталу і особливостей характерних для даного процесу у кластерній структурі. Метою формування фінансового капіталу є задоволення потреби суб'єктів економічної діяльності у джерелах фінансування необхідних активів, оптимізації їх структури для забезпечення їх ефективного використання. Достатній об'єм капіталу та забезпечення його оптимальної структури, забезпечує необхідні темпи розвитку, достатню фінансову гнучкість, постійну рівновагу в процесі розвитку, а також мінімізує фінансові ризики.

Формування фінансового капіталу кластерної структури має свої особливості, що пояснюється самою її суттю. На процес формування капіталу кластерної структури впливає склад учасників об'єднання, наявність науково-дослідних установ, фінансово-кредитних інституцій, венчурних та інвестиційних фондів, організаційно-правова форма, напрям діяльності. Джерелом формування фінансового капіталу кластерної структури можуть бути як власні так і позичкові фінансові ресурси. Останні можуть надаватися банківськими, фінансово-кредитними установами, а також урядами держав та міждержавними об'єднаннями, що є ініціаторами або просто підтримують створення кластерів. Слід також зазначити, що банк може виступати не лише позичальником, а й інвестором, отримуючи право на частку прибутку в результаті діяльності інтегрованої структури як повноправний член об'єднання. Формування фінансового капіталу у кластері здійснюється також через залучення венчурного капіталу та прямих

іноземних і вітчизняних інвестицій. Держава при розробці стратегій сталого інноваційного розвитку регіонів повинна враховувати і максимально забезпечувати фінансування діяльності таких структур, через механізм спрощеного оподаткування, надання позичок, в тому числі безоплатних, створення відповідних цільових програм тощо. Отже, фінансовий капітал кластерної структури – це єдина система, що складається з окремих підсистем, спільний фінансовий капітал всіх учасників структури, а також позичкові джерела фінансових ресурсів, що використовуються елементами об'єднання для підтримання успішної та результативної фінансово-господарської діяльності.

Фінансування ж українських кластерів здійснюється за рахунок самофінансування, бюджетних коштів, через залучення вітчизняних та іноземних інвесторів або (та) за підтримки міжнародних організацій: Департаменту міжнародного розвитку Великобританії «Розвиток приватного сектору», Фонду Євразія, Міжнародної Фундації Сприяння Ринку, міжнародної консантигової компанії Monitor Group та іншими. В Україні, на жаль, дуже мало реальних прикладів ефективного, успішного співробітництва між компаніями кластера, що впливає на бізнес-середовище. Одним із виключення є Хмельницький кластер будівництва та будівельних матеріалів, що має серед своїх членів два банки, які інтенсивно співпрацюють з будівельними компаніями та індивідуальними житловими інвесторами. Але, на жаль більшість українських підприємств, в тому числі кластери, провадять власну виробничу-господарську діяльність переважно за моделлю самофінансування, що забирає значні фінансові ресурси з обороту, за наявності вільного позичкового капіталу на кредитному ринку, який водночас є занадто дорогим для них. Учасники кластера, а це в більшості дрібні окремі виробники, не можуть користуватися тими самими фінансовими інструментами, що й великі фірми. Ринок акцій та облігацій для них недоступний, а отримати звичайний банківський кредит практично неможливо.

***Волохата В.Є.,**
аспірант Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ),
викладач кафедри банківської справи Харківського інституту банківської справи
м. Харків, Україна*

НЕЦІНОВІ МЕТОДИ В УПРАВЛІННІ ЗАЛУЧЕНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

Обсяг і структура залучених ресурсів є основою банківської справи і бізнесу, на їх основі дають оцінку якості роботи банку. Тому від рівня організації роботи із формування залучених ресурсів залежить успіх роботи банку. Неякісне управління залученими ресурсами призводить до зниження рівнів прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банку.

В умовах обмежених джерел формування ресурсного потенціалу підвищення якості управління залученими ресурсами банків з метою оптимізації ризиків та мінімізації наслідків фінансових криз, стає одним з головних напрямів їх діяльності. В сучасних умовах для успішної діяльності банків із залучення в достатніх обсягах з оптимальною структурою ресурсів, велике значення має обрання ефективних методів управління ними. Визначення способів та прийомів залучення ресурсів відіграє вирішальну роль у процесі формування ресурсного портфелю та позиції банку на фінансовому ринку. Адже на даному етапі управління залученими ресурсами банком визначаються заходи з досягнення довгострокових, середньострокових і поточних цілей діяльності банку. У зв'язку з цим важливість дослідження питань з пошуку нових ефективних методів управління залученими ресурсами та удосконалення методики їх використання підкреслюють численні наукові праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених: Васюренка О.В. [1 с.58-94], Версаля Н.І. [2, с.89-95], Грінько О. [3, с.30-37], Данилової Т.Н. [4, с.4-30], Лунякової Н.А.[5, с.107-116], та ін.

Разом з цим варто зазначити, що незважаючи на численні наукові розробки результати аналізу публікацій з обраної проблематики показують, що напрям досліджень з удосконалення методів управління залученими ресурсами банку потребує подальшого розвитку. Це пов'язане з неоднозначністю пріоритетів вибору методів управління залученими ресурсами та відсутність єдиної методики оцінки їх ефективності. У зв'язку з тим що банк повинен визначати конкретні цілі і задачі ресурсної діяльності, цільові ринки, на яких він буде здійснювати свою діяльність, зміст, обсяг, методи і послідовність роботи необхідної для виконання завдань ресурсної політики